

Voor de onmiddellijke en totale afschaffing van alle onrecht

Asielbeleid

Ludo Abicht

Docent filosofie aan de Universiteit Antwerpen

'Open grenzen' zijn een moreel verantwoord streefdoel voor elke democratische maatschappij. We moeten er ons echter van bewust zijn dat een ondoordachte politiek van 'open grenzen' in de huidige omstandigheden wel eens tot het tegenovergestelde zou kunnen leiden van wat we beogen. Daarom kiezen we vandaag terecht voor een asielbeleid. Dat wil nog niet zeggen dat dit beleid niet voor verbetering vatbaar zou zijn. Ludo Abicht doet enkele concrete voorstellen. En hij wijst erop dat niets ons ontslaat van de verantwoordelijkheid om na te denken over een toekomst waarin dergelijke maatregelen niet meer nodig zullen zijn.

Toen ik in de zomer van 1993 mijn dochter ging bezoeken in Mwanza, Tanzanië, waar ze in een opvangcentrum voor straatkinderen (zgn. 'aidswezen') werkte, werd me van alle kanten ten stelligste afgeraden het drinkwater te gebruiken. Er waren dat weekend trouwens al meer dan twintig gevallen van cholera bekend geworden, zodat ik, bij gebrek aan een dure elektrische waterfilter dan maar uit Europa geïmporteerde flessen water kocht. Eén fles kostte toen zes dollar, het equivalent van een maandloon voor een groot deel van de Afrikanen. Op dat moment begrijp je waarom zoveel Tanzaniaanse vrienden van mijn dochter ervan droomden naar het Noorden te kunnen emigreren. Toen hadden de meeste landen van dat Noorden reeds jarenlang een immigratiestop afgekondigd en kon je alleen nog als erkend politiek vluchteling of op een illegale manier in de welvarende Beloofde Landen binnengeraken. Het onderscheid dat wij maken tussen 'politieke' en 'economische' vluchtelingen mag dan theoretisch correct zijn, in de praktijk zullen diegenen die ertoe in staat zijn geen echt onderscheid maken tussen beide motiva-

ties voor emigratie. Wat maakt het tenslotte uit of je leven door oorlog of politieke vervolging direct in gevaar is, of je er diep van overtuigd bent dat je in de gegeven sociale en economische omstandigheden geen minimaal menswaardig bestaan kan leiden? En daar de traditionele 'immigratie' geen schijn van kans biedt, moet je wel andere wegen bedenken om aan je ellende te ontkomen. Als gevolg van de dekoloniseringspolitiek en de daarmee gepaard gaande bevrijdingsideologie weten of denken de meeste geïnformeerde mensen uit de Derde Wereld trouwens dat hun miserie hoofdzakelijk het gevolg is van de eeuwenlange uitbuiting van hun land door 'de rijke landen' die hen nu met wettelijk geweld de toegang tot deze welvaart ontzeggen. En ze moeten niet echt geschoold zijn om te zien, dat een groot deel van het 'ontwikkelingsgeld' in de zakken van hun eigen leiders verdwijnt en/of vooral ten goede komt aan de buitenlandse bedrijven en een geprivilegieerde bovenlaag van Europese en autochtone 'ontwikkelingshulpers'. Zo ziet het er grosso modo van de andere kant van de grens uit.

De andere kant

De beleidsvoerders en de bevolking van de rijke landen bekijken de zaak uiteraard anders. Zij willen in de eerste plaats hun welvaart en relatieve sociale rust behouden, de structurele werkloosheid reduceren en via integratieprojecten de in hun ogen reeds omvangrijke immigrantengroep zonder al te veel problemen absorberen. Ze hebben ingezien dat de overgrote meerderheid van deze als tijdelijke arbeidskrachten gerecruteerde of binnengelaten 'gastarbeiders' beslist hebben zich hier permanent te vestigen en hun rechten als volwaardige medeburgers op te eisen. Als gevolg daarvan hebben zich overal xenofobe organisaties en partijen ontwikkeld, die hun succes bijna volledig aan hun anti-vreemdelingenprogramma te danken hebben. Extreem-rechtse randgroepen gebruiken daarvoor misdadige methodes, maar de meerderheid van het racistische kamp probeert binnen de marge van de wettelijkheid haar politieke doel, de gedwongen terugkeer van deze ongewenste allochtonen, te bereiken. In een rechtsstaat is het niet alleen moeilijk dergelijke ondemocratische organisaties met respect voor de democratische spelregels te bestrijden, maar hun

sociaal-economische onzekerheid het sociale draagvlak van de welvaartsstaat ook maar schijnbaar te verminderen; iets wat de slagkracht van extreem-rechts alleen maar kan vergroten. Wat zijn de opties die de overheid in dit specifieke krachtenveld kan uitdenken en eventueel doordrukken?

De boot is vol

Zonder de retoriek van de rechtsextremistische en xenofobe partijen over te nemen, zou men kunnen proberen hun politiek programma te realiseren en ze daarmee de wind uit de zeilen te halen. Een dergelijk vluchtelingenbeleid is om een aantal redenen verwerpelijk. Om te beginnen schendt men daardoor de akkoorden die met de andere Europese staten gesloten werden en stelt men zich bloot aan negatieve diplomatieke maatregelen vanuit het buitenland of de Europese Gemeenschap. Op die manier vertraagt men de noodzakelijke economische en politieke integratie in een zich ontwikkelend Europa. Verder is het duidelijk dat men de illegale immigratie vanuit de buurlanden onmogelijk kan tegenhouden, waardoor men het probleem alleen maar erger maakt. En ten slotte is de vraag - en die

Het asielbeleid zal een compromis zijn tussen het respecteren van de elementaire mensenrechten van de vluchtelingen en de druk die de xenofobe krachten op het politieke beleid uitoefenen.

vraag is niet retorisch: kan men zich een dergelijke uitsluitingspolitiek moreel permitteren? Verandert men daar-

door de eigen politiek niet in een vorm van collectief egoïsme dat op korte termijn de grondslagen van de binnenlandse democratie zal aantasten? Het excuus van de 'zelfverdediging', dat deze politiek van de gesloten 'vesting Europa' beweert te legitimeren, zou tot een nederlaag leiden van alle waarden waarop onze samenlevingen gebouwd zijn. Dit exclusivisme, dat zou neerkomen op een feitelijke overwinning van uiterst rechts, zou zich niet langer tot de vreemdelingenhaat beperken, maar zich consequent richten tegen alle binnenlandse minderheidsgroepen en 'andersdenkenden', zoals het in de totalitaire natuur van het racisme en de onverdraagzaamheid inge-

door de eigen politiek niet in een vorm van collectief egoïsme dat op korte termijn de grondslagen van de binnenlandse democratie zal aantasten? Het excuus van de 'zelfverdediging', dat deze politiek van de gesloten 'vesting Europa' beweert te legitimeren, zou tot een nederlaag leiden van alle waarden waarop onze samenlevingen gebouwd zijn. Dit exclusivisme, dat zou neerkomen op een feitelijke overwinning van uiterst rechts, zou zich niet langer tot de vreemdelingenhaat beperken, maar zich consequent richten tegen alle binnenlandse minderheidsgroepen en 'andersdenkenden', zoals het in de totalitaire natuur van het racisme en de onverdraagzaamheid inge-

bakken zit. De weg naar een verstikkende, autistische samenleving zou breed openliggen, en het onrecht tegenover de vluchtelingen zou als vanzelf omslaan in een onrecht tegenover de meerderheid van de op deze gronden 'verdedigde' eigen bevolking. De miskennis van de mensenrechten kan met andere woorden onmogelijk ophouden aan de gesloten grenzen, waarbinnen men dan wél een democratisch beleid zou kunnen voeren.

Brüder und Schwestern

De tekst van de *Ode an die Freude*, de officiële hymne van de Europese Gemeenschap, liegt er niet om: niet alleen zijn alle mensen principieel gelijkwaardig, ze zijn ook allemaal leden van de grote familie van de mensheid met onvervreembare politieke, sociale, culturele en religieuze rechten, waaronder het recht om zich overal ter wereld te vestigen, te werken en als gelijkwaardige medeburgers te worden behandeld. Dit humanistische of bijbelse universalisme leidt ons tot een tweede optie, die van de 'open grenzen'. Daar we niet kunnen weten hoeveel mensen als vluchteling of migrant - het onderscheid is dan niet langer relevant - van dit recht gebruik zouden maken, moeten we het risico wagen en ons erop voorbereiden deze mensen zo efficiënt en zo snel mogelijk in onze samenleving op te vangen. We zouden dan niet langer over een asiel- of uitwijzingsbeleid moeten spreken, maar over de verschillende vormen die deze integratie zou kunnen aannemen. Dit debat over de inpassing van deze nieuwe medeburgers, dat vandaag reeds aan de gang is, gaat dan over de keuze tussen een zo volledig mogelijke assimilatie of 'opsorping' van de allochtonen, hun recht om zich voldoende te isoleren om hun eigen cultuur zo goed mogelijk te bewaren, en een bepaalde graad van integratie, waardoor ze als het ware deel gaan uitmaken van beide culturen. Deze drie theoretische keuzes worden nu al in de praktijk gebracht door de weinig talrijke, maar opvallende joodse gemeenschap. In het verleden heeft een meerderheid van hen gekozen voor de assimilatie, waardoor ze in feite in de meerderheidsgroep opgegaan zijn en onmogelijk

lijk nog als allochtonen kunnen beschouwd worden. Hetzelfde is ook gebeurd met veel afstammelingen van Poolse en Italiaanse mijnwerkers die hooguit nog door hun achternaam en een aantal culinaire voorkeuren met het oude land van herkomst verbonden blijven. Omgekeerd kiezen de meeste orthodoxe joden voor een vorm van 'loyale isolatie'. Ze vestigen zich om religieuze en culturele redenen in vrijwillig gekozen eigen stadswijken, ze bewaren het Jiddisch als omgangstaal, huwen onder elkaar, respecteren de wetten van het land en spannen zich in om op een afstandelijke maar correcte manier met de niet-joodse bevolking om te gaan. Men kan dat hoogstens betreuren omdat hun oude en rijke cultuur op die manier voor de meerderheid van hun medeburgers een gesloten boek blijft, maar in de praktijk kan men moeiteloos met deze keuze leven. Een derde groep joden heeft resoluut gekozen voor de integratie, wat betekent dat ze, zonder hun cultuur en tradities op te geven, als volwaardige en actieve medeburgers op alle terreinen aan het openbare leven deelnemen. Men vindt ze terug in de politiek, aan de universiteiten en hogescholen, in de cultuursector en het bedrijfsleven waar ze, juist door hun 'dubbele identiteit', een opgemerkte en gewaardeerde bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de bredere maatschappij. In Frankrijk en Nederland, waar deze integratie reeds langer ook door andere minderheidsgroepen in de praktijk werd gebracht, heeft dit tot een verrijking van de culturele sector, met name de literatuur, geleid. Waarom zouden wij hierop een uitzondering vormen?

Deze politiek van 'open grenzen' biedt het enorme voordeel dat we eindelijk verlost worden van de morele dilemma's die elk ander asielbeleid onvermijdelijk met zich meebrengt. De inpassing van de nieuwe medeburgers wordt dan het voorwerp van onderhandelingen tussen allochtonen en autochtonen, in casu tussen de overheid en de civiele maatschappij van het gastland enerzijds en de individuele of collectief georganiseerde nieuwkomers anderzijds. Zij worden geacht zich aan de hier heersende wetten te houden, maar

krijgen op een zo kort mogelijke termijn de kans om bepaalde wetten er via de geijkte democratische kanalen eventueel aan te passen of te veranderen. Daarom valt principieel tegen deze optie weinig in te brengen en moet ze dan ook beschouwd worden als een moreel verantwoord streefdoel van elke democratische maatschappij in een de facto steeds meer éénwordende wereld. Op termijn is ze trouwens het enige praktische en zinvolle antwoord op de reële dreiging van een toekomstige 'botsing der beschavingen', zoals die door auteurs als Samuel Huntington in detail wordt voorspeld.

Om dit streefdoel te verwezenlijken, moet echter aan een aantal voorwaarden voldaan worden (wat voorlopig nog lang niet het geval is). Op internationaal vlak vereist een dergelijke politiek van 'open grenzen' een afremming en terugdringing van de groeiende economische en sociale kloof tussen de rijke landen van het Noordwesten en de rest van de wereld, vooral dan het Zuiden en de landen van Oost-Europa, waar de slechte toestanden juist aan de basis liggen van de massale wens tot uitwijking en/of vlucht. Indien de rijke landen erin zouden slagen deze situatie in de 'uitwijkingslanden' enigszins maar vooral voelbaar te helpen verbeteren, zou er een veel kleinere behoefte aan emigratie bestaan en zou de inpassing van hen die toch naar het noordwesten willen immigreren, veel vlotter verlopen. In de inwijkingslanden moet een einde gemaakt worden aan de toenemende sociale onzekerheid door de bedrijfssluitingen, de permanente werkloosheid en de 'bedreiging met uitsluiting' (précarité). Zij vormen de echte voedingsbodem voor het algemeen verspreide wantrouwen waaruit de echte, ideologisch gemotiveerde vreemdelingenhaters hun succes blijven putten ("Wij zeggen openlijk wat u stiekem denkt."). Beide projecten, een rechtvaardiger verdeling van de welvaart op wereldschaal en de verbreding van het interne sociale draagvlak, kunnen uiteraard niet door één klein land, hoe 'rijk' ook, laat staan door de actieve democratische minderheid daarvan, verwezenlijkt worden. Ze hangen samen met de elke regering of drukingsgroep overstij-

gende problematiek van de neo-liberale mondialisering, zoals die bijvoorbeeld in *Géopolitique du chaos* zo indringend door Ignacio Ramonet (1998) beschreven werd. Wat niet betekent dat we niet in die richting moeten werken, integendeel, maar dan wel zonder onze invloed op het wereldgebeuren te overschatten.

Om die reden, vrees ik, mogen we niet de fout begaan onze edele humanistische wensen zonder veel nadenken voor werkelijkheid te nemen. De gevolgen van een ondoordachte politiek van 'open grenzen' zouden onder de huidige omstandigheden immers wel eens tot het tegenovergestelde kunnen leiden van wat we beogen. Het is een vanzelfsprekend bewijs van democratische volwassenheid wanneer mensen bereid zijn de verantwoordelijkheid voor hun politieke (sociale, morele) project op zich te nemen en niet te verwachten dat 'zij' (in de eerste plaats de beleidsvoerders, dus in werkelijkheid de hele bevolking) het dan maar verder moeten oplossen. Wie de 'onmiddellijke en totale afschaffing van alle onrecht' eist (en welke eis is nobeler?) moet ook bereid én in staat zijn daar de prijs van te berekenen en voor te betalen. Men kan het probleem natuurlijk kunstmatig verschuiven en luidkeels het odium werpen op de eigen overheid, die "al niet veel beter is dan de rechtsextremisten en door haar autoritaire, ja fascistische maatregelen in hun kaart speelt". Indien dit werkelijk het geval is, wat belet ons dan dergelijke cryptofascisten in de zogenaamd democratische partijen op een democratische manier uit te schakelen en het beleid van hen over te nemen? (Over een ondemocratische manier hoeven we zelfs niet na te denken, want dat zou ons nog verder van huis voeren). Dit veronderstelt een intensieve en langdurige sensibiliseringscampagne - waarvan bijvoorbeeld de onverwachte renaissance van het oude kerkelijke asielrecht een uitstekend voorbeeld is - zolang men maar beseft dat dit uiteraard niet meer kan zijn dan een duidelijk moreel signaal naar de overheid en, vooral, de bevolking. Gelovigen worden erdoor op een grafische manier herinnerd aan de ethische boodschap van het evangelie, terwijl vrijzinnigen gecon-

fronteerd worden met de relevante vraag waarom hun instellingen en organisaties daar niet zelf op gekomen zijn of zich er niet meteen bij hebben aangesloten. Indien dergelijke acties tot een brede discussie over de problematiek leiden in het overal verspreide netwerk van kerkelijke en socio-culturele organisaties, van de katholieke arbeidersvrouwen tot de vrijzinnige jeugdclubs, is er een goede kans dat de civiele maatschappij daardoor van onderuit stellingen gaat innemen waar ook de politieke klasse rekening mee zal moeten houden. Ook dat is een wezenlijke voorwaarde om in de toekomst ernstig werk van een politiek van 'open grenzen' te kunnen maken. Daarvoor is geen algemene consensus nodig (die waarschijnlijk nooit zal bereikt worden), wel de duidelijke wil van een meerderheid van de bevolking. Voorlopig duiden de reacties van de burgemeesters in gemeenten waar de opening van een opvangcentrum gepland wordt eerder in de andere richting. In die zin zijn politici en mandatarissen, ondanks de beruchte kloof tussen hen en 'de burgers', waarschijnlijk accurate seismografen van wat er daarover in hun gemeenten en bij hun kiezers leeft. Het is daarom ook geen wonder dat tot nog toe alleen het Vlaams Blok voldoende zeker van zijn stuk was om inzake asielopvang naar het tweesnijdende wapen van het referendum te grijpen.

Men zou het zo kunnen samenvatten: een beleid van 'open grenzen' is ongetwijfeld de moreel juiste keuze, maar men mag moraal nooit verwarren met moralistisch voluntarisme, op gevaar daardoor een situatie te doen ontstaan die objectief als immoreel moet bestempeld worden.

Wat te doen?

De onoverbrugbare tegenstelling tussen een verwerpelijke en onmenselijke politiek van hermetisch gesloten grenzen en een wenselijk maar voorlopig niet haalbaar beleid van 'open grenzen' leidt tot een steriel debat. Daartussen ligt een breed veld van mogelijkheden, waarvan ik er enkele ter discussie voorleg.

1. Het wordt hoog tijd voor een grondige aanpassing van de toelatingscriteria van de

Conventie van Genève. De tragische dood van de Nigeriaanse Sémira Adamu brengt ons, zelfs indien de achteraf geuite twijfels over de geloofwaardigheid van haar dossier zouden kloppen, onvermijdelijk bij de vraag waarom de criteria voor het ontvankelijk verklaren van een asielaanvraag geen rekening houden met de specifieke situatie van de vrouw in een aantal landen van de Derde Wereld. Is er een verschil tussen het gevaar van foltering dat door bepaalde vluchtelingen gelopen wordt en de reële kans van een vrouw om in haar thuisland seksueel verminkt te worden? Ook hier kan men slechts hopen dat het verzet daartegen door de vrouwen zelf wordt georganiseerd en geleid, maar dat kan ons niet beletten, deze 'traditionele' praktijken gewoon als grove schendingen van hun mensenrechten te beschouwen. Hetzelfde kan ook gezegd worden voor andere miskenningen van hun persoonlijke rechten, waaronder ik een gedwongen huwelijk reken, wanneer dat duidelijk door de betrokkenen afgewezen wordt. Kunnen de regeringen van de Europese Gemeenschap niet zonder meer alle voor ons rechtsgevoel onaanvaardbare praktijken, hoe traditioneel die in het land van herkomst ook mogen zijn, als wettige criteria voor een asielverzoek laten gelden? Daarmee hoeven we ons niet meteen uit te spreken over het netelige probleem van 'de mensenrechten' die wij vaak (maar niet altijd) in diplomatieke en handelsbesprekingen met andere landen als voorwaarden hanteren, en die vaak door de betrokken discussiepartners als eurocentrische (en dus imperialistische) visies worden afgedaan. Zelfs indien wij onze definitie van elementaire mensenrechten niet aan hen opdringen, blijven wij nog altijd het recht behouden om zelf te beslissen wat voor ons in deze materie als schendingen van de mensenrechten wordt beschouwd en daaruit onze conclusies te trekken. En indien de gewraakte praktijken in de uitwijkinglanden regelmatig worden toegepast, lijkt mij dat een uitstekende reden om ze in een vernieuwde versie van de Conventie van Genève als criteria te laten opnemen.

2. Wanneer vluchtelingen en asielzoekers hier vijf jaar lang op een definitieve uitspraak

hebben moeten wachten, en intussen hun leven en dat van hun kinderen hier goedschiks of kwaadschiks hebben ingericht, dan ligt de verantwoordelijkheid duidelijk bij de overheid en moeten deze aanvragen onmiddellijk geregulariseerd worden, ongeacht de graad van 'integratie' die deze mensen intussen bereikt hebben. Vanzelfsprekend is het in hun belang dat zij zich voldoende ingepast hebben en bijvoorbeeld de taal van het land kunnen spreken, al was het maar om makkelijker aan werk te geraken. Maar het is onethisch deze eisen te stellen aan mensen die maand na maand en jaar na jaar in de onzekerheid verkeren over het feit dat ze hier überhaupt zullen mogen blijven wonen. Tijdens de onderhandelingen over de regularisering kunnen deze eisen dan, in het belang van de betrokkenen en de maatschappij in haar geheel, duidelijk worden geformuleerd. Hierbij moet ook de nodige hulp worden aangeboden, maar ze mogen na al die tijd niet langer dienen als een excuus voor een uitwijzing. Er moet met andere woorden een onderscheid worden gemaakt tussen het recht van deze mensen om na vijf jaar hier te blijven, dat automatisch moet worden verleend, en de minimale eisen die een gemeenschap aan

galiteit deze mensen bijzonder kwetsbaar maakt voor allerlei vormen van economische en seksuele uitbuiting en ze, in hun bestaansonzekerheid en wanhoop, al te makkelijk ten prooi kunnen vallen aan echte misdadigers die misbruik maken van hun begrijpelijke angst voor het gerecht. Hier moet men de nadelen van een aantal gevallen van handige fraude afwegen tegen de voordelen van een regularisering voor de betrokkenen, die van dat ogenblik als normale burgers kunnen leven en werk zoeken en van de gemeenschap in haar geheel.

4. Wat de sociale opvang en specifiek de geneeskundige verzorging van de vluchtelingen en asielzoekers betreft: zolang en omdat ze hier zijn, hebben ze vanzelfsprekend recht op een behandeling die op zijn minst met het minimum niveau van de andere burgers kan vergeleken worden. Wie meent, door een al te comfortabele aanpak, meer mensen uit de familie- en kennissenkring van de hier verblijvende vluchtelingen aan te zullen trekken, heeft natuurlijk gelijk. Je moet maar een tijdje in het buitenland geweest zijn om te weten hoe geruchten en informatie over de 'doorlaatbaarheidsgraad' van de verschillende grenzen, de wijze van opvang en de kansen om te mo-

gen blijven overal worden uitgewisseld, zonder dat daar een of ander georganiseerd netwerk voor nodig

Op termijn is een politiek van 'open grenzen' het enige praktische en zinvolle antwoord op de reële dreiging van een toekomstige 'botsing der beschavingen'.

haar burgers mag stellen, en die zeker niet hoger mogen zijn voor de asielzoekers dan voor alle anderen.

3. Het probleem van de 'papierloze' illegalen. Indien deze mensen erin geslaagd zijn in een klein land vijf jaar lang aan de aandacht van onze hypermoderne uitgeruste gerechtsdienars te ontsnappen én ze op een geloofwaardige manier kunnen bewijzen dat ze hier al zo lang (en zo bestaansonzeker) verblijven, dan getuigt dat van een hoog niveau van vindingrijkheid, energie en uithoudingsvermogen, allemaal kwaliteiten die een moderne samenleving goed kan gebruiken. In dat geval pleit ik eveneens voor een snelle regularisering van hun toestand, al was het maar omdat de ille-

is. Wie omgekeerd meent, dat men door een hardere, dat wil zeggen sobere-tot-grauwe aanpak de mensen kan afschrikken, vergist zich zeer. Zelfs de gesloten inrichtingen, die door sommige dwaze en onverantwoordelijke actievoerders 'concentratiekampen' genoemd worden, zijn in vergelijking tot heel wat onderkomens in de uitwijkingslanden relatief aanvaardbaar, en je hebt trouwens te maken met mensen die jammer genoeg meestal ergere toestanden gewoon zijn. Het moet zelfs mogelijk zijn de meerderheid van de bevolking van de noodzaak van een dergelijke menswaardige opvang te overtuigen en de ongegrondheid van beide extreme en valse stellingen (die van het 'luxehotel' tegenover

'Auschwitz') door een efficiënte informatie-campagne te ontcrachten.

5. Een gesloten opvangcentrum, hoe comfortabel ingericht ook, blijft een gevangenis, een plaats waar je niet uit kan of mag. In het geval van in het buitenland gezochte misdadigers of mensen die zich hier aan misdaden schuldig maken moet de wet uiteraard in alle objectiviteit toegepast worden. Maar zou het voor de anderen dan toch niet beter zijn de politiek van de gesloten centra op te geven en de vluchtelingen waarvan de aanvraag afgewezen is voor de keuze te stellen tussen een vrijwillig of een gedwongen vertrek? Het valt niet moeilijk te voorspellen dat heel velen van hen onder die omstandigheden meteen gaan onderduiken. Ze weten echter heel goed dat ze daarmee de wet overtreden en moeten bereid zijn dat risico te lopen. Ik vraag me trouwens af of de operationele kosten van de gesloten centra in feite niet hoger liggen dan die van de nodige uitbreiding van het gerechtelijke apparaat in het andere geval. Er blijft echter wel een netelig ethisch probleem bestaan: we weten uit ervaring dat ondergedoken vluchtelingen met goede connecties makkelijker onderdak en steun krijgen, terwijl het voornamelijk de zwakkeren zijn die gevat en uitgewezen worden. Daardoor ontstaat er onvermijdelijk een 'vluchtelingenbeleid met twee snelheden'. Het is duidelijk dat de discussie hierover nog lang niet afgesloten is. Maar is dat een voldoende reden om deze optie reeds van te voren uit te sluiten?

6. Wie niet kiest voor een politiek van 'open grenzen' moet daar de consequenties van onder ogen zien. Er zullen dus mensen met een of andere vorm van geweld moeten worden uitgewezen. Een commissie van ethici is, in opdracht van de minister van Binnenlandse Zaken, een aantal beleidslijnen en raadgevingen aan het uitwerken. We kunnen nu al voorspellen dat de enen die voorstellen als onmenselijk zullen verwerpen, terwijl de anderen ze als inadequaaf of te weinig efficiënt zullen afwijzen. De vraag is dan niet of er uitwijzingsprocedures, en ik heb het hier specifiek over fysieke dwang, mogen gebruikt worden maar wel welke methodes ethisch aan-

vaardbaar en technisch haalbaar zijn. De commissie heeft slechts een adviserende bevoegdheid, en een minister is tenslotte niet meer dan een verkozen mandataris die in laatste instantie niets anders kan doen dan de wil van de meerderheid van de bevolking uit te voeren. Dat wil zeggen dat we er als burgers van een democratische samenleving allemaal bij betrokken zijn. Indien we, als meerderheid, de keuze voor een 'open grenzen'-beleid om gegronde redenen hebben afgewezen, moeten we mede de verantwoordelijkheid dragen voor de altijd pijnlijke manier waarop mensen met geweld worden uitgewezen. Daar kunnen we niet omheen. Het is de taak van de minister de ethisch en technisch meest verantwoorde voorstellen ter discussie voor te leggen aan het parlement, en het blijft de taak van de bevolking, via verkiezingen en andere vormen van politieke druk, om de gemaakte keuzes te controleren. Indien we dit niet doen, wil dat zeggen ofwel dat we het met de genomen beslissingen eens zijn ofwel dat we aan onze democratische rechten en plichten verzaakt hebben en daarmee de democratie gevoelig verzwakt hebben.

7. Tenslotte komt alles neer op de vraag in wat voor samenleving en wereld we willen leven. Indien we vandaag, met de dood in het hart, kiezen voor een asielbeleid (en dus voor gedwongen uitwijzingen) ontslaat ons dat geenszins van de plicht na te denken over en actief mee te werken aan een mogelijke toekomst, waarin dergelijke maatregelen niet meer nodig zullen zijn. De huidige problematiek is het resultaat van een historische en dus menselijke ontwikkeling op wereldschaal en de situatie is in veel opzichten ronduit onbevredigend. Daarom mogen we nooit vergeten dat de hogergenoemde verbeteringsvoorstellen geen oplossingen zijn, maar onder de gegeven omstandigheden noodzakelijk geachte lapmiddelen, niet meer en niet minder. En lapmiddelen zijn per definitie voorlopig.